

Skælhatte m.fl.

Gruppen omfatter fortrinsvis træboende lamelsvampe med ± brunt (grå-, okker-, rød- til orangebrunt) sporestøv. De centrale slægter er skælhat (*Hemipholiota*, *Kuehneromyces* og *Pholiota*) samt flammehat (*Gymnopilus*). Mange af de inkluderede arter er ret kødfulde med enten slimet eller skællet hatoverflade. En del lignende, men overvejende jord- eller førneboende småslægter er behandlet under gruppen af brunsporede småsvampe (LBMs, s. 372 xxx), og skillelinjen mellem disse to grupper er ikke skarp.

Alle arter i gruppen er nedbrydere.

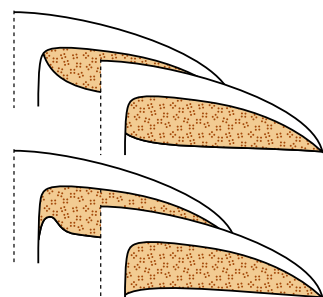
LIGNENDE GRUPPER:

– en del af gruppen af brunsporede småsvampe vokser på træ. De er næppe skællede på hatten; se s. 372 xxx.

– en del vedboende brunsporede lamelsvampe har skævtstikket, sidestillet eller manglende stok. De skal findes blandt østershattene; se s. 65 xxx.

– vedboende arter med rosabrune sporer findes overvejende blandt skærmhattene; se s. 284 xxx.

– skællede eller slimede arter med mørkt chokoladebrune til sorte sporer findes hos svovlhattene; se s. 356 xxx.

smalt og bredt tilhæftede, udrandede eller kort nedløbende lameller

Mikrotegninger: sporer yderst, derefter cystider.

stråhat (*Deconica*)
se s. 337 xxx

hjelmhhat (*Galerina*)
se s. 399 xxx

skælhat (*Kuehneromyces*)
2 arter, pkt. 8

skælhat (*Flammula*)
2 arter, pkt. 43

kæmpeskælhat (*Hemistropharia*)
2 arter, s. 358 xxx

skælhat (*Pholiota*)
21 arter, pkt. 22

vinterskælhat (*Meotomycetes*)
1 art, pkt. 6

grynskælhat (*Flammulaster*)
se s. 382 xxx

skyggehat (*Simocybe*)
se s. 381 xxx

spidsskælhat (*Phaeomarasmius*)
1 art, pkt. 3

flammehat (*Gymnopilus*)
8 arter, pkt. 12

fnughat (*Tubaria*)
se s. 382 xxx

svovlhatte m.fl.
s. 356 xxx

skærmhatte m.fl.
s. 284 xxx

østershatte m.fl.
s. 65 xxx

brunsporede lamelsvampe
s. 372 xxx

stok med ring, sølvfibret herunder

stok med eller uden ring, brunskællet nedefter

med fedtet, uskællet hat; uden lamellfladecystider

med gråbrun, glat, klistret-slimet hat med hvide svøbrestes; på blad- og kvistførne

med brune til orangebrune farver; hathud grynnet og uden radiær struktur

mest med olivenbrune farver; hathud dugget, grynnet til håret og uden radiær struktur

lille, tør og med krumme skæl

med bitter smag

med bredt tilvoksede lameller og veldefineret ring

sporer ofte med spirepore

sporer med spirepore og krysocystider (se flere slægter med krysocystider under svovlhattene)

sporer uden spirepore

skælhatte m.fl.
er typisk vedboende og har brune sporer og fedtet/slimet og/eller skællet hat.

lignende grupper

sporekast ± sort

sporekast brunrosa

sporekast ± brunt

21. Hat fibret til filtet eller småskællet; sporer (6,5-) 7-9 x 4-5 µm; smag mild til bitter. Hat 7-30 mm bred, smudsigt gulbrun til smudsigt orangebrun eller gråbrun; ægcystider ± karaffelformede; på sandet bund, tørvebund, brandpletter, etc.; meget sjælden eller overset

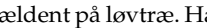
mild flammehat (*Gymnopilus decipiens*)

Hat glat til meget fint fibret-skællet; sporer 6,5-8 x 4-5 µm; smag bitter. Hat 10-25 mm bred, brunorange til rødbrun; ægcystider ± karaffelformede; på sandet bund, tørvebund, brandpletter, .; meget sjælden

kul-flammehat (*Gymnopilus odini*)

22. Hat med gule, brune eller sorte skæl (); Hat med hvidlige til lædergule () skæl eller hvidlige løse slørflager (lup!), typisk lysere end hatten (men de kan farves af sporekast) 36

23. Hat tør 24
Hat klæbrig til slimet 31

24. Skæl gule (); på nåletræ, meget sjældent på løvtræ. Hat 20-80 mm bred; sporer 4-5 x 2-3 µm, ± bønneformede, uden spirepore; med krysocystider; smag ± bitter; almindelig

flamme-skælhat (*Pholiota flammans*)

Skæl ± brune til orange (); på løvtræ, meget sjældent på nåletræ eller på jord blandt græstuer 25

25. Lugt sødlig-aromatisk; på el og birk
se duftende kæmpeskælhat (*Hemistropharia heteroclita*), pkt. 38
Lugt ubetydelig; på jord eller på forskellige træer, inkl. el og birk 26

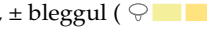

26. Stok 5-15 mm tyk; hat med store, krumme skæl; med krysocystider 27
Stok 2-6 mm tyk; hat småskællet eller med gryne til spidse svøbrest; uden krysocystider 29

27. Hat lidt klæbrig; sporer 4,5-6,5 x 2,5-3,5 µm
se vellugtende skælhat (*Pholiota squarrosoides*), pkt. 34
Hat helt tør til svagt klæbrig; sporer 5,5-8 x 3-5 µm 28

28. Hat 40-200 mm bred, helt tør; på eller ved foden af levende eller halvdøde løvtræer, sjældent nåletræer. Sporer 6-8 x 3,5-5 µm, med spirepore; med krysocystider; lugt og smag ubetydelig; almindelig, dog hist og her vest for israndslinjen

krumskællet skælhat (*Pholiota squarrosa*)

Hat 40-80 mm bred, evt. svagt klæbrig; på jord blandt græsser. Sporer 5,5-8 x 3-5 µm, med spirepore; med krysocystider; lugt ubetydelig, smag evt. lidt melagtig; ej DK eller overset. **Pholiota lundbergii**

29. Hathud glat under de trådede skæl, ± bleggul ()
se elle-skælhat (*Flammula alnicola*), pkt. 44
Hathud trådet, filtet eller håret, mere brun () 30

30. Hathud med ± tiltrykte, radierende hyfer; sporer 7-9 x 4-5,5 µm; med utydelig spirepore; ægcystider med hoveder. Hat 10-50 mm bred, brungul; smag ± bitter; på løvtræ, ofte fastsiddende egegrene; hist og her, sjældnere mod øst

finskællet skælhat (*Pholiota tuberculosa*)

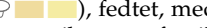
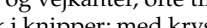
Hathud med ± oprette hyfer; sporer med spirepore og simpelt kølleformede ægcystider

se gylden grynskælhat (*Flammulaster limulatus*), s. 383 xxx

flade-krysocystide

31. Hat ± strågul (), fedtet, med små, mørke skæl, på ± begravet ved i parker og vejkanter, ofte tilsyneladende på jord. Hat 20-70 mm bred; typisk i knipper; med krysocystider; ægcystider med små hoveder; sporer 5,5-8 x 3,5-4,5 µm, med spirepore; smag mild; almindelig, sjældnere mod vest. **grøngul skælhat (*Pholiota gummosa*)**
Hat cremegul til gul, gulbrun til orangebrun (); ofte mere slimet; økologi eventuelt anderledes 32

32. Stok 3-8 mm tyk; uden fladecystider; på træstumper på jorden eller jorddækket ved. Hat 25-80 mm bred; sporer 7-9 x 4-5,5 µm, uden tydelig spirepore; uden krysocystider; smag bitter; i parker og haver; sjælden **brandgul skælhat (*Pholiota lucifera*)**
Stok generelt tykkere; med fladecystider; på eller omkring levende eller døde stammer 33

33. Især ved basis af levende bøge og med påfaldende mørke skæl. Hat 30-100 mm bred; sporer 5-7 x 3-4 µm, med spirepore, med krysocystider; ægcystider ± kølleformede; smag mild; hist og her mod øst, meget sjælden mod vest. **slimet skælhat (*Pholiota jahni*)**
Voksested anderledes og/eller uden påfaldende mørke skæl 34

34. Sporer 4,5-6,5 x 2,5-3,5 µm. Hat 40-120 mm bred, klæbrig, med brune skæl; sporer med spirepore; med få krysocystider; ægcystider ± kølleformede; mild og med lugt af frisk brødkrumme; på løvtræstammer (bøg i DK); meget sjælden, østlig **vellugtende skælhat (*Pholiota squarrosoides*)**
Sporer 6,5-11 x 4-6,5 µm 35

35. Ægcystider ± bredt kølleformede; sporer 7,5-11 x 5-6,5 µm; hat klæbrig; på pil. Hat 50-150 mm bred; med krysocystider; sporer med bred spirepore; smag mild; sjælden eller overset, østlig **pilemose-skælhat (*Pholiota cerifera*)**
Ægcystider variable, men næppe bredt kølleformede; sporer eventuelt mindre; hat stærkt slimet som frisk; overvejende på bøg, el eller birk 36

36. Sporer 7,5-10 x 5-6 µm; især ± højt på døde eller halvdøde bøge. Hat 50-150 mm bred; ægcystider ± flaskeformede; med krysocystider; spirepore lille; smag mild; almindelig **højtiddende skælhat (*Pholiota adiposa*)**
Sporer 6,5-9 x 4-5 (-5,5) µm; især på el og birk. Hat 50-150 mm bred; ægcystider flaske- til ampulformede; med krysocystider; spirepore lille; smag mild; ret sjælden eller overset **birkemose-skælhat (*Pholiota limonella*)**

37. Hat med lyse, uldagtige skæl, meget bred og tykkødet; stok 12-35 mm tyk 38
Hat ikke med lyse, uldagtige skæl, ikke påfaldende stor; stok under 12 mm tyk 39

38. På birke- og ellestammer, sjældent andre løvtræer; lugt sødligt aromatisk. Hat 50-150 mm bred; sporer 7,5-10 x 4,5-6,5 µm; ægcystider kølleformede eller med hoveder; smag mild; sjælden og ikke vest for israndslinjen

duftende kæmpeskælhat (*Hemipholiota heteroclita*)

På poppel-stammer, sjældent andre løvtræer; lugt ubetydelig. Hat 50-200 mm bred; sporer 7-9,5 x 4,5-6 µm; smag mild til let bitter; hist og her, dog meget sjælden vest for israndslinjen

poppel-kæmpeskælhat (*Hemipholiota populnea*)

